

Informácia pre vládu SR z procesu hodnotenia obranných plánov SR 2021/2022

Úvod

V rokoch 2021 a 2022 prebehol pravidelný proces hodnotenia obranných plánov členských krajín Organizácie Severoatlantickej zmluvy v rámci procesu obranného plánovania NATO (NDPP). Proces hodnotenia začal v apríli 2021 doručením dotazníka Prehľadu spôsobilostí obranného plánovania (DPCS) a bol ukončený v októbri 2022, kedy ministri obrany členských krajín (ČK) schválili hodnotiace správy všetkých ČK NATO.

Proces hodnotenia je pravidelnou súčasťou NDPP a je vykonávaný cyklicky, každé dva roky. Jeho hlavnou úlohou je získať spätnú väzbu a zhodnotiť, ako ČK NATO implementujú ciele spôsobilostí. Zároveň hodnotí dopad implementácie cieľov spôsobilostí na plnenie úrovne ambície NATO a ďalších úloh schválených v Politickej smernici pre obranné plánovanie. Informácie získané počas procesu hodnotenia slúžia aj na identifikáciu hlavných nedostatkových spôsobilostí Aliancie a boli jedným z podkladov pre nový cyklus NDPP, v rámci ktorého budú spojencom v roku 2025 pridelené nové ciele spôsobilostí 2025.

1. Proces obranného plánovania NATO

Hlavným cieľom NDPP je harmonizácia obranného plánovania Aliancie s obranným plánovaním ČK NATO s cieľom dosiahnuť určené ciele čo najefektívnejším spôsobom. Slúži na identifikáciu, rozvoj a dodanie spôsobilostí, ktoré Aliancia potrebuje na splnenie svojej úrovne ambície. Proces prebieha cyklicky v 4-ročných intervaloch. Výnimku tvorí krok implementácie (kontinuálna aktivita) a krok hodnotenia, ktorý sa vykonáva v 2-ročnom cykle. Proces je rozdelený do 5-tich krokov.

V prvom kroku sa prijíma tzv. Politická smernica pre obranné plánovanie. Smernica je pripravovaná v kontexte platných strategických dokumentov Aliancie, rozhodnutí zo samitov a rokovaní ministrov obrany a zahraničných vecí ČK NATO, aktuálneho bezpečnostného prostredia a odporúčaní vojenských predstaviteľov ČK NATO v nej definuje všeobecné ciele a úlohy, ktoré majú byť Alianciou dosiahnuté. Primárne sa zameriava na nadchádzajúcich 10 rokov, ale rámcovo usmerňuje aj prácu za týmto časovým horizontom. Z pohľadu obranného plánovania je obzvlášť dôležité stanovenie úrovne ambície NATO (počet, druh a charakter operácií, ktoré má byť NATO v prípade potreby schopné vykonať) a zdrojové usmernenie (obrné výdavky, ktoré by ČK NATO mali vynakladať na obranu s cieľom dosiahnuť spoločne stanovené ciele a úlohy).

V druhom kroku NDPP sa úroveň ambície rozpracováva strategickými veliteľmi NATO (Strategický veliteľ pre operácie a Strategický veliteľ pre transformáciu) do minimálnych požiadaviek na spôsobilosti, ktoré sú nevyhnutné na naplnenie všetkých predpokladaných scenárov a teda pre naplnenie úrovne ambície NATO. V závere druhého kroku sa vykonáva porovnanie celkových požiadaviek NATO s reálnym inventárom ČK s cieľom identifikovať spôsobilosti, ktoré sú v Aliancii nedostatkové a/alebo naopak, ktorých je prebytok.

V treťom kroku sa minimálne požiadavky na spôsobilosti rozdeľujú medzi jednotlivé ČK vo forme cieľov spôsobilostí. Ciele spôsobilostí sa ČK rozdeľujú na základe troch hlavných princípov: (1) spravodlivé zdieľanie záťaže¹, (2) primeraná výzva² a (3) pravidlo 50 %³. Ciele spôsobilostí sú jednotlivým krajinám pridelené ako kvantitatívne a kvalitatívne ciele. Kvantitatívne ciele stanovujú požiadavku: aké, od ktorého roku a v akom stupni pripravenosti majú byť Aliancii poskytnuté požadované jednotky. Kvalitatívne ciele definujú aké kvalitatívne aspekty majú požadované jednotky a/alebo spôsobilosti spĺňať a stanovujú aj časové horizonty naplnenia týchto požiadaviek. Ciele spôsobilostí pre všetky krajiny schvaľujú ministri obrany ČK NATO.

Štvrtý krok je zameraný na samotnú implementáciu pridelených cieľov spôsobilostí v rámci národných systémov obranného plánovania. Tento krok prebieha neustále počas celého procesu.

Piatym krokom NDPP je hodnotenie implementácie pridelených cieľov spôsobilostí. Hlavnou úlohou tohto kroku je získanie spätnej väzby, ako jednotlivé krajiny svoje ciele spôsobilostí implementujú. Zároveň poskytuje východisko pre identifikáciu hlavných nedostatkových spôsobilostí Aliancie. Materiál *Informácia pre vládu SR z procesu hodnotenia obranných plánov SR 2021/2022* sa venuje priebehu a záverom tohto kroku z pohľadu SR.

2. Hodnotenie obranných plánov ČK v rámci NDPP

Hodnotenie obranných plánov ČK v rámci NDPP je proces, ktorý od prípravy podkladov po oficiálne schválenie správ o jednotlivých ČK trvá viac ako 1 rok.

V úvode procesu distribuuje NATO dotazník DPCS, ktorý sú ČK povinné vyplniť. Po jeho vyplnení a zaslaní do centrály NATO spracuje odborná zložka Medzinárodného štábu NATO zodpovedná za obrannú politiku a plánovanie úvodný návrh hodnotenia jednotlivých ČK.

Po spracovaní úvodného návrhu hodnotiacej správy sa konajú bilaterálne konzultácie medzi ČK a hodnotiacim tímom NATO, ktorých predmetom je úvodný návrh správy. Bilaterálne konzultácie sa vykonávajú vo viacerých pracovných skupinách: (1) Obranná politika a plánovanie, (2) Pozemné sily, (3) Vzdušné sily, (4) Námorné sily, (5) Sily pre špeciálne operácie, (6) Podporné sily, (7) Stabilizácia a rekonštrukcia a (8) Civilná pripravenosť. Po ukončení bilaterálnych konzultácií majú ČK priestor na vykonanie úprav v údajoch poskytnutých v rámci DPCS (tzv. *corrigendum*).

Po ukončení bilaterálnych konzultácií a odoslania corrigenda (v prípade potreby aj viacerých) spracuje NATO aktualizovaný návrh hodnotiacej správy. Aktualizovaný návrh hodnotiacej správy je následne predmetom multilaterálneho rokovania, na ktorom Medzinárodný štáb NATO predstaví uvedený návrh všetkým spojencom. Jednotliví spojenci

¹ Podstatou tohto princípu je spravodlivé rozdelenie úloh, rizika a zodpovednosti v rámci NATO

² Podstatou uvedeného princípu je stanovenie hranice, ktorá pre konkrétnu ČK predstavuje primeranú ambíciu v zmysle jej ekonomických a finančných možností, ľudských zdrojov a v kontexte času.

³ Podstatou tohto princípu je nepridelenie viac ako 50 % požiadavky na konkrétnu spôsobilosť jednej ČK NATO. Cieľom je zabrániť neprimeranej závislosti na jednom spojencovi pri poskytovaní kritických spôsobilostí.

majú na tomto rokovaní priestor pre otázky a komentáre týkajúce sa hodnotenia konkrétnej ČK. Na rokovaní sa vo formáte „konsenzus mínus jedna“ (hodnotená ČK sa na schvaľovaní nepodieľa) schváli finálny návrh hodnotiacej správy konkrétnej ČK. Finálne návrhy hodnotiacich správ sú následne predložené na schválenie ministrom obrany ČK NATO.

3. Hodnotenie obranných spôsobilostí SR v rámci NDPP

3.1. Ciele spôsobilostí 2021 pre SR

SR bolo v roku 2021 pridelených 43 kvantitatívnych a 41 kvalitatívnych cieľov spôsobilostí.

Pre Slovenskú republiku je ako hlavná priorita určené vybudovať ťažkú mechanizovanú brigádu. V porovnaní s rokom 2017, kedy boli určené 2 prioritné ciele, ide o jedinú prioritu, na ktorú by sa malo obranné plánovanie Slovenskej republiky zamerať.

V novom cykle NDPP došlo k nárastu požiadaviek na pripravenosť u 2 cieľov a k zníženiu požadovanej úrovne pripravenosti u 5 cieľov. Zároveň boli SR pridelené 4 nové ciele v oblastiach zdravotníckeho zabezpečenia a vojenskej strategickej komunikácie. Navyše nový cyklus vo všeobecnosti predstavuje zvýšenie kvalitatívnych nárokov na spôsobilosti, pričom nové požiadavky vyplývajú z testovania scenárov upravených podľa súčasného bezpečnostného prostredia a zo zavádzania nových technológií do praxe. V súčasnosti kladie NATO väčší dôraz na zabezpečenie kolektívnej obrany a odstrašenia akéhokoľvek protivníka. Zároveň musí byť pripravené reagovať na hrozbu z akéhokoľvek smeru. Tieto požiadavky sa odzrkadlili aj pri definovaní požiadaviek na spôsobilosti NATO.

3.2. Správa hodnotiaca obranné plány SR

Na základe údajov poskytnutých slovenskou stranou v DPCS spracovalo NATO úvodný návrh hodnotenia, ktorý bol predmetom bilaterálnych konzultácií v Bratislave 21. – 22. apríla 2022. Hodnotenie NATO bolo zamerané na existujúce a plánované spôsobilosti SR v kontexte plnenia pridelených Cieľov spôsobilostí 2021 pre SR, výšku obranného rozpočtu, príspevky do operácií a misií mimo územia štátu a zapojenie sa do medzinárodných aktivít.

Aktualizovaný návrh hodnotiacej správy bol následne predmetom multilaterálneho rokovania 26. júla 2022 v Bruseli, na ktorom Medzinárodný štáb NATO predstavil návrh správy všetkým spojencom. Na záver rokovania bola správa schválená na pracovnej úrovni.

Finálna verzia hodnotiacej správy SR (ďalej len „správa“) bola schválená ministrami obrany ČK NATO na rokovaní Severoatlantickej rady v októbri 2022. Reflektuje diskusiu z multilaterálneho rokovania a predstavuje konečný produkt kroku hodnotenia v procese NDPP.

V rámci správy je pozitívne hodnotené zvyšovanie obranných výdavkov SR s cieľom dosiahnuť výdavky na obranu na úrovni 2 % HDP, čím SR deklaruje splnenie časti svojho záväzku zo samitu NATO vo Walese. Správa neopomína skutočnosť, že na základe

poskytnutých údajov (schváleného rozpočtu verejnej správy v roku 2021) v roku 2022 SR predpokladala dosiahnutie úrovne 1,76 % HDP. Správa dodáva, že v súvislosti s ruskou agresiou voči Ukrajine vláda Slovenskej republiky deklarovala v júni 2022 zvýšenie výdavkov na obranu nad úroveň 2 % HDP od roku 2022. NATO víta, že SR už vynakladá a do budúcnosti plánuje naďalej vynakladat' minimálne 20 %⁴ zo svojho obranného rozpočtu na rozvoj ozbrojených síl a súvisiaci výskum a vývoj.

Napriek tomu, že SR počas procesu hodnotenia predstavilo NATO konkrétne kroky, ktoré povedú k zvýšeniu kvalitatívnej úrovne **ťažkej mechanizovanej brigády, správa negatívne hodnotí termín ukončenia jej budovania**. Predovšetkým z dôvodu pokračujúcich oneskorení pri budovaní spôsobilostí a nedostatočného financovania v minulosti. Jedným zo záverov správy teda je, že SR bude schopná poskytnúť ťažkú mechanizovanú brigádu až od roku 2035. Vzhľadom na fakt, že Slovenská republika prijala záväzok poskytnúť túto jednotku od roku 2018 v silách nižšej pripravenosti a od roku 2027 v silách vyššej pripravenosti, ide o veľmi výrazné oneskorenie. NATO hodnotí, že pokiaľ nebudú bojové prápory zaradené do brigády prezborené novými bojovými vozidlami pechoty (BOV) a novými tankami, v požadovanom počte a kvalite, budú nedostatky brigády pretrvávať predovšetkým v oblastiach efektívnej palebnej sily, ochrany posádok a mobility v teréne. Správa potvrdzuje, že SR má plne zdrojovo zabezpečené plány rozvoja spôsobilostí a zároveň NATO ocenilo podpísané zmluvy s priemyslom na húfnice a potrebnú techniku v oblasti bojovej podpory a bojového zabezpečenia a BOV 8x8, avšak stále je potrebné podpísať zmluvu s priemyslom na pásové BOV a obstarat' moderné tanky. SR musí investovať viac do rozvoja jednotiek bojovej podpory a bojového zabezpečenia. To sa týka predovšetkým ženijných jednotiek, pozemnej protivzdušnej obrany a spôsobilosti spravodajstva, sledovania, určovania cieľov a prieskumu.

SR počas rokovaní spojencov a predstaviteľov NATO informovala, že budovanie ťažkej mechanizovanej brigády je prioritou aj z pohľadu národného obranného plánovania. Bude postavená na pásovej platforme CV-90 a doplnená vybranými verziami na platforme 8x8. SR buduje tankový prápor, ktorý bude dočasne postavený na tankoch T-72 a Leopard 2 A4. Následne sa plánuje obstaranie novej tankovej platformy v roku 2026 za účelom zvýšenia kvalitatívnych parametrov tankového práporu. Spojenci boli tiež informovaní, že SR už má k dispozícii väčšinu nových samohybných húfnic, ktoré spĺňajú všetky kvalitatívne požiadavky, aby mohli byť súčasťou ťažkej mechanizovanej brigády. Zároveň SR informovala spojencov o ďalších aktuálnych modernizačných projektoch: nadzvukové lietadlá F-16; 3D rádiolokátory blízkeho, krátkého a stredného dosahu; nové vrtuľníky v konfigurácii pre sily špeciálneho určenia; nákladné vozidlá a projekt na obstaranie bezpilotných systémov a projekty v oblasti infraštruktúry. V budúcnosti SR plánuje realizovať projekty v oblasti protivzdušnej obrany, cvičných lietadiel a ľahkých pechotných zbraní.

Správa ďalej uvádza, že **SR splní väčšinu cieľov spôsobilostí z oblasti vzdušných síl**. Zo Vzdušných síl OS SR sa podľa NATO vďaka modernizácii a výmene techniky stávajú dobre vybavené, moderné a spôsobilé sily. Okrem výmeny 3D rádiolokátorov, nových vrtuľníkov a nadzvukového letectva má však SR dbať aj na to, aby technika vzdušných síl disponovala

⁴ Okrem roku 2024, v tomto roku však ešte neboli započítané projekty bojového obrneného vozidla (BOV) 8x8 a pásového BOV.

interoperabilnými komunikačnými a informačnými systémami a bola vybavená vhodnými prostriedkami vlastnej ochrany. Úroveň výcviku posádok lietadiel zaostáva za štandardom NATO a predpokladá sa nedostatok náhradných dielov pre leteckú techniku až do úplnej obmeny zastaranej sovietskej techniky.

SR počas rokovaní zdôraznila, že nové viacúčelové lietadlá F-16 budú v budúcnosti využité na plnenie pridelených cieľov spôsobilostí a boli zároveň deklarované do Iniciatívy pripravenosti NATO (NRI). Z tohto dôvodu SR vníma, že existuje operačná požiadavka Aliancie, aby SR poskytovala operačne efektívne a interoperabilné stíhacie lietadlá nad rámec požiadavky na ochranu a obranu vzdušného priestoru SR v rámci systému NATINAMDS.

SR kvantitatívne, aj keď s určitými kvalitatívnymi obmedzeniami, plní oba svoje ciele spôsobilosti síl NATO pre špeciálne operácie (SOF). Mierne zlepšenie v úrovni personálnej naplnenosti však nestačilo na dosiahnutie plánovanej úrovne rastu personálu a viedlo k nepomeru medzi bojovými a podpornými jednotkami.

SR plní ciele v oblasti podporných jednotiek s obmedzeniami. Nedostatky pretrvávajú najmä v kvalitatívnych požiadavkách. Pretrvávajúce nedostatky sú najmä v chemickej, biologickej, rádiologickej a jadrovej (CBRN) obrane, bezpečnosti KIS, kybernetickej obrane na technickej úrovni a spravodajstva, sledovania a prieskumu (JISR).

SR plne implementuje kvantitatívne ciele v oblasti stabilizácie a rekonštrukcie. Z dôvodu limitovaných personálnych kapacít a výcvikových príležitostí však nedisponuje kompletnou požadovanou expertízou. NATO z tohto dôvodu odporúča, aby SR poskytovalo svojmu personálu viac príležitostí na výcvik a rozvoj.

Na konci roka 2021 bol počet príslušníkov OS SR 13 058, čo je mierny nárast približne o 3 % od roku 2019 a zároveň v rezorte pracovalo 3 864 civilných zamestnancov. V záujme naplnenia cieľa postupného personálneho zvyšovania a konkurencieschopnejšieho prístupu na trhu práce prešli vojenské platy reformou a okrem toho v súčasnosti prebiehajú zmeny v náborovom systéme. Slovenská republika plánuje do roku 2035 zvýšiť počet príslušníkov OS SR na približne 22 000. V súčasnosti však existujú oblasti akútneho nedostatku personálu. Konkrétne ide o vodičov, personál riadiaci letovú prevádzku, leteckých technikov, špecialistov na informačné technológie a zdravotnícky personál. Pretrvávajúcim problémom je aj nízky počet osôb zaradených do aktívnych záloh. Napriek zavedeniu dobrovoľnej vojenskej prípravy, ktorej cieľom bolo zvýšiť záujem obyvateľstva o službu v **OS SR a zvýšiť počet osôb zaradených do záloh a aktívnych záloh OS SR**, bolo na konci roka 2021 vycvičených iba 135 členov aktívnych záloh. Preto ministerstvo obrany v súčasnosti uvažuje o novom modeli aktívnych záloh.

Úroveň civilnej pripravenosti a odolnosti sa v SR podľa NATO kontinuálne zvyšuje vo väčšine základných požiadaviek. Napriek tomu je naďalej potrebné zlepšovať odolnosť a civilnú pripravenosť najmä poskytovaním usmernení obyvateľstvu o požadovanej úrovni odolnosti v oblasti potravín a vody.

Pozitívne sú hodnotené príspevky SR do operácií a misií a zapojenie sa do posilnenej predsunutej prítomnosti NATO (eFP) a Síla rýchlej reakcie NATO (NRF).

Napriek tomu, že Správa uznáva určitý nedávny pokrok, v plnení cieľov spôsobilostí uvádza, že priority obranného plánovania SR a NATO zostávajú v praxi nie dosť dobre zosúladené, predovšetkým z dôvodu dlhodobo pretrvávajúcich oneskorení modernizačných projektov, nízkej personálnej naplnenosti a nedostatočného financovania v minulosti. Preto SR musí prostredníctvom svojho Dlhodobého plánu rozvoja rezortu ministerstva obrany s výhľadom do roku 2035 (DP 2035) vynaložiť úsilie a zdroje a prioritizovať splnenie prijatého súboru cieľov spôsobilostí NATO 2021 v schválenej kvantite, kvalite a čase.

Zo znenia správy je zrejmé, že následky rokov podfinancovania a neustále sa meniacich priorít nie je možné zvrátiť za jeden hodnotiaci cyklus NDPP. Ďalšie hodnotenie obranných plánov SR a ich zladenia s prioritami NATO prebehne v roku 2024. Predpokladá sa pozitívnejšie hodnotenie vzhľadom na nedávny podpis zmlúv na BOV 8x8, očakávaný podpis zmlúv na BOV na pásovej platforme, ďalšie prebiehajúce a pripravované dodávky techniky, plánovaný nárast počtu profesionálnych vojakov a investícií do obrany v súlade s DP 2035.